

Skipulagsstofnun
Jón Smári Jónsson
Borgartúni 7 b
105 Reykjavík

Reykjavík, 13. september 2024
MÍ202407-0012/ 6.07 / I.S.K.

Landeldi í Hvalsfirði – 14.000 tonna eldi á ári

Minjastofnun Íslands hefur borist erindi Skipulagsstofnunar þar sem óskað er eftir umsögn vegna ákvörðunar um mats skyldu ofangreindrar framkvæmdar.

Um er að ræða 14.000 tonna landeldi við Grundartanga, Hvalfirði. Umrædd lóð er á Katanesi við Katanestjörn. Í greinargerð kemur fram að fornleifaskráning vegna aðalskipulags fór fram árið 2003 og eru samkvæmt henni fornleifar á framkvæmdasvæðinu. Mun framkvæmdaraðili láta þar til hæfa sérfræðinga gera úttekt á fornleifum innan framkvæmdasvæðis og uppfæra fornleifaskráningu áður en sótt verður um leyfi fyrir framkvæmdum. Leitað verður leiða til að raska ekki fornminjum, ef kostur gefst. Farið verður farið eftir skilmálum laga um menningarminjar nr. 80/2012.

Minjastofnun Íslands telur nægjanlega gert grein fyrir framkvæmdinni eins og hún hefur verið kynnt stofnuninni og hefur ekki athugasemdir við ofangreinda framkvæmd á þessu stigi.

Virðingarfyllst,
f.h. Minjastofnunar Íslands

Inga Sóley Kristjónudóttir
Verkefnastjóri

Minjastofnun
Íslands

The Cultural
Heritage Agency
of Iceland

Rannsóknar- og miðlunarvið

Suðurgata 39
101 Reykjavík

(354) 570 13 00

www.minjastofnun.is

Kennitala: 440113-0280

Inga Sóley
Kristjónudóttir

ingasoley@minjastofnun.is

Vakin er athygli á því að skv. 51 gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012 eru ákvarðanir Minjastofnunar Íslands skv. 20., 23., 24., 28., 42. og 43 gr. sömu laga endanlegar á stjórnslustigi og ekki kærarlegar til æðra stjórnvalds. Jafnframt er vakin athygli á því að skv. 21. gr. stjórnslulaga nr. 37/1993 getur aðili máls óskað eftir skriflegum rökstuðningi stjórnvalds fyrir ákvörðun hafi slíkur rökstuðningur ekki fylgt ákvörðuninni þegar hún var tilkynnt. Beiðni um rökstuðning fyrir ákvörðun skal bera fram innan 14 daga frá því að aðila var tilkynnt ákvörðunin og skal stjórnvald svara henni innan 14 daga frá því hún barst.

Skipulagsstofnun

Kalastaðakoti 15 ágúst 2023

Borgartúni 7b

105 Reykjavík

Ósk um umsögn - Tilkynning um ákvörðunar um matsskyldu - Landeldi í Hvalfirði - 14.000 tonna eldi á ári Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar dags. 10. júlí sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um hvort og á hvaða forsendum ofangreind framkvæmd skuli háð mati á umhverfisáhrifum.

Að mínu mati þarf að skoða betur eftirfarandi þætti:

Ásýnd / manir / skerming / hljóðmengun / ljósmengun

Aðföng á byggingartíma. (t.d. námur, uppgröftur og fyllingarefni)

Fráveita, aðeins er hreinsað 70%. (Magn er óljóst)

Grunnvatnsstaða. (Katanestjörn)

Ferksvatnsnotkun. (óljós lengd pólusteningartíma)

Sjódæling. (áhrif á lífríkið)

Vöktun. (ætti að verða að skilyrði)

Matvælaframleiðsla. (nálægð við stóriðjuna er óæskileg, mælingar á svæðinu (Krúuvörðu) sína það.

Loftslag. (gastegundir)

Að auki þá samræmist fyrirhugaðar framkvæmdir ekki núverandi Aðal og deiliskipulagi sveitarfélagsins.

Ég undirritaður fer fram á að að ofangreind framkvæmt fari í umhverfismat.

Karl Ingi Sveinsson

Kalastaðakoti

Skipulagsstofnun
Borgartúni 7b
105 REYKJAVÍK

Reykjavík, 30. júlí 2024
Tilvísun: OS2024070045
Skjalnúmer: 421574

Efni: Matsskylda landeldis á Grundartanga

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar, dags 10. júlí 2024, þar sem óskað er umsagnar Orkustofnunar um hvort og þá á hvaða forsendum stofnunin telji að áform fyrirtækisins Aurora fiskeldi ehf. um landeldisstöð fyrir allt að 14.000 tonna ársframleiðslu af laxi á iðnaðarsvæðinu við Grundartanga, Hvalfjarðarsveit, skuli háð umhverfismati með vísun til 20. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana, nr. 111/2021 og 9. gr. reglugerðar, nr. 1381/2021, um umhverfismat framkvæmda og áætlana, og að teknu tilliti til 2. viðauka í framangreindum lögum. Óskað er eftir því að í umsögn sé lagt mat á hvort nægjanlega sé gerð grein fyrir framkvæmdinni, umhverfi hennar, umhverfisáhrifum, mótvægisáðgerðum og vöktun eftir því sem við á. Einnig óskar Skipulagsstofnun eftir því að í umsögn komi fram hvaða leyfi framkvæmdin er háð og varðar starfssvið Orkustofnunar.

Samkvæmt 6. gr. laga um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu, nr. 57/1998 (auðlindalög), er nýting auðlinda úr jörðu háð leyfi Orkustofnunar hvort sem það er til nýtingar auðlinda í eignarlöndum eða í þjóðlendum. Með auðlindum er í lögnum átt við hvers konar frumefni, efnasambönd og orku sem vinna má úr jörðu, hvort heldur í föstu, fljótandi eða loftkenndu formi og án tillits til hitastigs sem þau kunna að finnast við. Grunnvatn er skv. auðlindalögum skilgreint sem vatn neðan jarðar í samfelldu lagi, kyrrstætt eða rennandi, og fyllir að jafnaði allt samtengt holrúm í viðkomandi jarðlagi. Nýting grunnvatns, hvort sem það er ferskt eða salt, kalt eða heitt er því háð framangreindu leyfi Orkustofnunar.

Í greinargerð framkvæmdaraðila er umfjöllun um öflun ferskvatns afar takmörkuð. Einungis er tilgreint að ferskvatn, allt að 10 l/s verði aflað frá vatnsveitu á svæðinu. Orkustofnun hefur áður í umsögnum um áform um iðnaðaruppbyggingu á svæðinu (t.d. um umhverfismat vegna áforma Qair Íslands ehf. um framleiðslu rafeldsneytis á Grundartanga) vísað til þess að lengi hafi gætt vandkvæða við öflun vatns til þeirrar starfsemi sem fyrir er á Grundartanga og því ítrekar Orkustofnun fyrri ábendingar um mikilvægi þess að fjalla þurfi með skýrari hætti um öflun vatns. Ljóst er að vatnsöflun er ein helsta forsenda fiskeldis og því telur stofnunin mikilvægt að við undirbúning starfsemi sem þessarar liggja ljósar fyrir hvernig því verði háttáð en hér er raunin.

Þá vísar Orkustofnun til þess að í greinargerð er tilgreind 7,5 MW orkuþörf fyrir starfsemina. Þó að nokkrar raflínur liggi til fyrirhugaðs framkvæmdasvæðis er ekki tilgreint í lýsingu hvort nægileg flutningsgeta sé fyrir þessa viðbót frá þeirri starfsemi sem nú þegar er á svæðinu, ellegar hvort þörf sé á styrkingu flutningskerfis og/eða dreifikerfis vegna þessa.

Að öðru leyti gerir Orkustofnun ekki athugasemdir við framlögð gögn. Stofnunin tekur fram að hún tekur ekki afstöðu til þess hvort framkvæmdin skuli háð umhverfismati.

Virðingarfyllt,
f.h. Orkustofnunar

Kristján Geirsson
sviðsstjóri
Sjálfbær auðlindanýting
Rafræn undirskrift

Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Grundartangi 02.08.2024
Tilv. PID-2024-0178

Efni: Fyrirspurn um landeldi í Hvalfirði - 14.000 tonna eldi á ári, nr. 0896/2024

Skipulagsstofnun hefur leitað eftir umsögn Norðurál Grundartangi ehf varðandi mál í Skipulagsgátt: Landeldi í Hvalfirði - 14.000 tonna eldi á ári, nr. 0896/2024: Tilkynning um framkvæmd (Tilkynning til ákvörðunar um matsskyldu). Norðurál horfir til málsins sem starfandi fyrirtæki á Grundartanga og með hvaða hætti umrædd ný starfsemi mun hafa áhrif á umhverfi og losun á Grundartanga.

- Tekið skal fram að ferskvatn á Grundartanga er takmörkuð auðlind.
- Í kafla 2.2.10 Vatnstaka og vatnsnotkun kemur fram að ferskvatn fyrir eldið verður útvegað með vatnstöku frá Vatnsveitufélagi Hvalfjarðarsveitar ásamt því að búnaður verður til staðar til að vinna ferskvatn úr sjó. Í kaflanum koma fram tölur um meðalvatnsnotkun (3,6 l/s), hámarksvatnsnotkun (7,2 l/s) og hámark vegna ákveðinna verkefna (20-30 l/s).
 - Það er óskýrt hve mikið af umræddri vatnsþörf mun verða tekin frá Vatnsveitufélagi Hvalfjarðarsveitar á hverjum tíma.
 - Það er óskýrt hve umfangsmikil framleiðsla á ferskvatni úr sjó mun verða.
 - Það er óskýrt hvort hámarks ferkvatnsnotkun vegna ákveðinna verkefna verði mætt með ferskvatni framleiddu úr sjó eða tekin frá Vatnsveitufélagi Hvalfjarðarsveitar.
- Í kafla 2.2.12 Fráveita og lífrænn úrgangur segir að gert sé ráð fyrir 70-90% hreinsun af föstum efnum úr eldisvatni áður en því er veitt í viðtaka.
 - Óljóst er hvað gert er ráð fyrir að mikið af föstu efni sé veitt til sjávar á ársgrundvelli. Í töflu 2.12 og 2.13 vantar einingar á magntölur.
- Árlega fer fram vöktun á umhverfinu í kringum iðnaðarsvæðið á Grundartanga samkvæmt umhverfisvöktunaráætlun með samþykki Umhverfisstofnunar. Tilgangur vöktunarinnar er að meta þau áhrif á umhverfið sem starfsemi á iðnaðarsvæðinu á Grundartanga veldur. Þau fyrirtæki sem taka þátt í umhverfisvöktuninni eru Elkem Ísland ehf., Norðurál Grundartangi ehf. og Alur Álvinnsla ehf. Þeir þættir sem eru vaktadír eru loftgæði, ferskvatn, sjór og lífríki sjávar, gróður og grasbítar. Með tilkomu nýrrar starfsemi á svæðinu sem hefur í för með sér losun til sjávar eða andrúmslofts er ljóst að framtíðar umhverfisvöktun endurspeglar ekki einungis þá umhverfisþætti sem stafa af starfsemi þeirra fyrirtækja sem standa að vöktuninni í dag og nauðsynlegt er að eiga samtal um þá þætti.

Virðingarfyllst,
Guðlaugur Bjarki Lúðvíksson
Framkvæmdastjóri Öryggis-, umhverfis-, og umbótasviðs

Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Efni: Umsögn við mál nr. 896/2024, Landeldi í Hvalfirði – 14.000 tonna eldi á ári.

Tilkynning til ákvörðunar um matsskyldu vegna landeldis í Hvalfirði er nú í umsagnarferli hjá Skipulagsstofnun.

Elkem gerir eftirfarandi athugasemdir:

1. Öflun vatns

Í matsskyldufyrirspurn (sjá kafla 2.2.10) er fjallað um vatnstöku og vatnsnotkun fyrirhugaðra framkvæmda og framleiðslu Aurora fiskeldis. Segir þar meðal annars að vegna skorts á ferskvatni á lóð félagsins verði reist RAS stöð með allt að 99% endurnýtingu vatns, vatnstaka muni fara fram með því að fá afhent kalt ferskvatn frá vatnsveitu á svæðinu og að framleiðsla ferskvatns úr sjó fari fram. Áætluð meðalvatnsnotkun stöðvarinnar verði um 3,6 l/s og að hámarki um 7,2 l/s við hefðbundinn rekstur. Vegna bólusetninga, flokkunar og flutnings seiða milli eininga verði vatnsnotkun svo að hámarki á bilinu 20 til 30 l/s.

Elkem vill koma því á framfæri að Vatnsveitufélag Hvalfjarðarsveitar sf. sem starfrækir vatnsveitu á svæðinu hefur, eftir því sem Elkem kemst næst, nær einungis aðgang að vatnslindum sem eru að mestu leyti í eigu Elkem. Heimild vatnsveitufélagsins til notkunar á því vatni byggist á samningi Elkem og vatnsveitufélagsins frá 26. nóvember 2012. Á grundvelli þess samnings fékk vatnsveitufélagið útgefið nýtingarleyfi frá Orkustofnun til nýtingar grunnvatns, dags. 30. september 2015 til nýtingar á allt að 40 l/s. Gildissvið nýtingarleyfisins byggir alfarið á framangreindum samningi vatnsveitufélagsins og Elkem. Þá er skýrt kveðið á um, í samningi félaganna, að Elkem njóti forgangs að vatni úr sínum lindum í takt við þarfir Elkem.

Elkem telur að framlögð gögn gefi ekki nægilega glögga mynd af raunþörf á ferskvatni úr vatnsveitu á hverjum tíma. Þannig er t.a.m. ekki fjallað um tíðni bólusetninga, flokkunar og flutnings seiða milli eininga en fram kemur að þegar svo beri undir verði þörfin 20-30 l/s. Í samhengi við umfjöllun um vatnspörf Aurora fiskeldis er nauðsynlegt að líta til þess að Elkem hefur gert vatnsveitufélagi Hvalfjarðarsveitar ljóst að Elkem hugnast ekki að vatnstaka verði aukin umfram það sem rúmast innan núverandi heimilda. Þá hefur Elkem jafnframt gert vatnsveitufélaginu ljóst að vegna framtíðaráætlana Elkem sér Elkem fram á aukna vatnspörf fyrir eigin rekstur, m.a. vegna áætlana um orkuendurvinnslu. Af þeim sökum getur vatnsveitufélagið ekki lofað öðrum aðilum en þeim sem nú njóta vatns úr lindum Elkem (almennigur og núverandi rekstraraðilar í Hvalfjarðarsveit), vatni úr lindum Elkem. Elkem getur því ekki séð hvernig vatnspörf Aurora fiskeldis verður mætt þar sem ljóst að ekki verður hægt að nýta vatn úr lindum Elkem í þann rekstur.

Loks er rétt að benda á að Elkem mun, ef þörf krefur, gæta hagsmuna sinna ef í ljós kemur að vatnsveitufélagið hefur veitt vilyrði fyrir ferskvatni, úr lindum Elkem, umfram sínar heimildir. Sá samningur er sem veitir vatnsveitufélaginu heimild til notkunar á vatnslindum Elkem var hugsaður sem bráðabirgðaúrræði á meðan vatnsveitufélagið myndi finna aðrar lausnir til að mæta sinni vatnspörf og er samningurinn uppsegjanlegur með eins árs fyrirvara. Gildi nýtingarleyfis vatnsveitufélagsins er alfarið háð því að til staðar sé samningur um nýtingu á vatnslindum og fellur nýtingarleyfið því, að mati Elkem, sjálfkrafa úr gildi ef samningnum er sagt upp. Því liggur fyrir – ef vatnsveitufélagið aflar ekki annarra vatnslinda – að Aurora fiskeldi mun ekki geta mætt sinni vatnspörf á grundvelli vilyrðis vatnsveitufélagsins og/eða Faxaflóahafna.

2. Umhverfisvöktun á Grundartanga

Á iðnaðarsvæðinu á Grundartanga fer fram umhverfisvöktun. Elkem gerir ráð fyrir því að Aurora fiskeldi taki þátt í slíkri vöktun í samræmi við kröfur Umhverfisstofnunar. Tryggja þarf að samningar vegna þátttöku í umhverfivöktun á Grundartanga liggi fyrir áður en fyrirhuguð starfsemi Aurora fiskeldis hefst.

3. Niðurlag

Framangreindar athugasemdir ramma inn helstu áhyggjuefni og ábendingar Elkem vegna fyrirhugaðra framkvæmda og reksturs Aurora fiskeldis. Ekki er um tæmandi umfjöllun að ræða og áskilur Elkem sér rétt til að koma að frekari athugasemdum ef tilefni er til.

Virðingarfyllst,

f.h. Elkem Ísland ehf.

Álfheiður Ágústsdóttir, forstjóri.

Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Hafnarfirði, 14.08.2024
MFRI: 2024-07-0228

Efni: Landeldi í Hvalfirði - 14.000 tonna eldi á ári, nr. 0896/2024: Landeldi í Hvalfirði - 14.000 tonna eldi á ári, nr. 0896/2024: – beiðni um umsögn

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar dags.10. júlí 2024, þar sem óskað er eftir umsögn Hafrannsóknastofnunar um 14.000 tonna landeldi á laxeldi í Hvalfirði á ári.

Hafrannsóknastofnun hefur farið yfir erindið og gerir ekki athugasemdir.

F.h. Hafrannsóknastofnunar

Ragnar Jóhannsson

Skipulagsstofnun
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Akureyri, 9. ágúst 2024
UST202407-206/S.R.B.
10.05.00

Ósk um umsögn - Tilkynning um ákvörðunar um matsskyldu - Landeldi í Hvalfirði - 14.000 tonna eldi á ári

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar dags. 10. júlí sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um hvort og á hvaða forsendum ofangreind framkvæmd skuli háð mati á umhverfisáhrifum.

Framkvæmdarlýsing

Aurora fiskeldi ehf. áformar að uppbyggingu á landeldisstöð fyrir lax á Grundartanga í Hvalfjarðarsveit. Framkvæmdin felur í sér landeldi með framleiðslu upp á 14.000 tonn á ári af laxi. Gert er ráð fyrir að hámarks lífmassi í stöðinni verði 9.200 tonn. Gert er ráð fyrir að eldið verði komið í full afköst árið 2028.

Áætluð notkun á sjó sem dælt verður beint úr Hvalfirði verður um 13,5 m³/sek og 75% endurnýtingu. Ferskvatnspörf er áætluð um 3,6 l/sek með 99% endurnýtingu.

Mannvirki vegna ferskvatnshluta eldisins eru samtals um 8.300 m³ af kerjum og gera megi ráð fyrir 5.000 m² byggingarfleti en full hönnun liggur ekki fyrir. Vegna sjóvatnshluta er gert ráð fyrir 156.000 m³ af kerjarými sem verða yfirbyggð.

Vöktun

Umhverfisstofnun leggur áherslu á að vöktunaráætlun framkvæmdaraðila verðu liggja fyrir í mati til samræmis við fyrirætlanir og að hún liggja fyrir samhliða umsókn um leyfi. Þar er mikilvægt að tilgreina þá vöktun sem kemur inn í samræmi við lög um stjórn vatnamála samkvæmt útgefnum leiðbeiningum Hafrannsóknastofnunar. Vöktun sem lögð var fram með fyrirspurninni leggur upp með þá þætti sem krafist er af Umhverfisstofnun og tekur mið af vöktun vatnshlotsins. Umhverfisstofnun gerir ekki athugasemdir við hana en hún verður metin frekar þegar umsókn um leyfi liggur fyrir ásamt vöktunaráætlun.

Loftslag

Ekki er fjallað um áhrif framkvæmdarinnar á loftslag í matskyldufyrirspurninni. Að mati Umhverfisstofnunar þurfa áhrifin á loftslag að vera sér matsþáttur í mati á umhverfisáhrifum fyrir framkvæmdina. Umhverfisstofnun getur því ekki tekið afstöðu til þess þáttar í umsögn sinni.

Fráveita og vatnstaka í sjó

Umhverfisstofnun telur umfjöllun í greinargerð um stjórn vatnamála góða en vill koma eftirfarandi á framfæri.

Eins og fram kemur í greinargerð er strandsjávarhlotið Hvalfjörður (104-1330-C) á framkvæmdarsvæði sem er með umhverfismarkmið um að minnsta kosti gott vistfræðilegt- ástand og gott efnafræðilegt ástand, hins vegar er ástand vatnshlotsins óþekkt og gögn skortir til að ástandsflokka vatnshlotið. Einnig er grunnvatnshlotið Melbakkar-Leirá (104-193-G) á svæðinu með umhverfismarkmið um gott efnafræðilegt ástand og góða magnstöðu, en ástand vatnshlotsins er einnig óþekkt.

Í greinargerð kemur fram að mest allt vatn sem notað verður til vinnslunnar verður tekið úr sjó, alls um 13.500 l/s í gegnum fjórar inntakslagnir í sjó. Áætluð ferskvatnsnotkun stöðvarinnar verður um 3,6 l/s og hámarksvatnsnotkun um 7,2 l/s við hefðbundinn rekstur og að hámarki um 20-30 l/s vegna bólusetninga, flokkunnar og flutnings seiða milli eininga og verður það vatn fengið frá vatnsveitu sveitarfélagsins. Engin vatnstaka mun fara fram úr grunnvatnshloti.

Samkvæmt mati á áhrifum framkvæmdarinnar á strandsjávarhlotið (Hvalfjörður 104-1330-C) í viðauka A í greinargerð er gert ráð fyrir að losun næringarefna geti haft áhrif á næringarefnaástand í Hvalfirði og valdið ofauðgun. Umhverfisstofnun vekur athygli á því að vistfræðilegt og efnafræðilegt ástand vatnshlotsins má ekki hnigna. Þrátt fyrir að ástand vatnshlotsins sé ekki þekkt verður það að vera í að minnsta kosti góðu vistfræðilegu ástandi. Mikilvægt er a rekstaráðili leggi fram áhrifamat á vatnshlotið í samræmi við leiðbeiningar Umhverfisstofnunar þegar umsókn um starfsleyfi verður lögð fram. Ef rekstraráðili kemst að þeirri niðurstöðu að áhrif framkvæmdarinnar á vatnshlotið séu neikvæð þarf framkvæmdaráðili að gera viðeigandi ráðstafanir (mótvægisaðgerðir) til þess að draga úr álagi og tryggja að vatnshlotið uppfylli kröfur um gott eða mjög gott vistfræðilegt ástand.

Fyrir mat á ástandi strandsjávarhlota bendir Umhverfisstofnun á skýrslu Hafrannsóknastofnunar frá 2022 um [Vistfræðileg viðmið við ástandsflökkun strandsjávar](#) þar sem sett eru fram viðmiðunarmörk og ástandsflökkar fyrir strandsjávarhlot. Í tilfelli Hvalfjarðar er gerðarheitið Suður, Opin strönd og skulu þau mörk notuð til mats á ástandi sem sett eru fyrir þá gerð.

Í reglugerð nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns eru sett fram umhverfismörk (eins og fram kemur í greinargerð) fyrir ferskvatn sem geta verið villandi þegar ástand strandsjávar er skoðað. Best er því að notast við þau mörk sem sett eru fram í fyrrgreindri skýrslu Hafrannsóknastofnunar.

Umhverfisstofnun vill auk þess benda á skólp frá starfsmannaaðstöðu skal hreinsað með tveggja þrepa hreinsun og tryggja þarf að losun fráveituvatns sé ekki í nálægð við vatnstöku til matvælavinnslu.

Í framkvæmdaáætlun er fjallað um að lögð verði fráveitulögn út í sjó í samræmi við reglugerð nr 798/1999 um fráveitur og skólp þ.e 5 m niður fyrir stórstraumsfjöruborð. Einnig er gert ráð fyrir að sjóvatnstaka fari fram á 10-50 m dýpi í 150-500 m frá landi.

Umhverfisstofnun bendir á að í samræmi við 2. mgr. 9. gr. laga 33/2004 um varnir gegn mengun hafs og stranda þarf samþykki Umhverfisstofnunar fyrir lagningu sjávarleiðslna. Einnig þarf að gera ráð fyrir slíkum lögnum í skipulagi.

Niðurstaða

Umhverfisstofnun telur að betur þurfi að gera grein fyrir þáttum er snúa að loftslagi, staðsetningu fráveitu og vatnstöku í sjó líkt og fjallað er um hér að framan. Miðað við fyrirliggjandi gögn þá er það mat Umhverfisstofnunar að framkvæmdin muni hafa umhverfisáhrif en þeim er vel lýst í skýrslu. Það er því mat Umhverfisstofnunar að framkvæmdin þurfi ekki í mat út fram þeim þáttum sem stofnunn horfir til. Þeir þættir sem þarfnast frekari athygli af hálfu Umhverfisstofnunar er hægt að útfæra við starfsleyfisgerð og snúa sérstaklega að útfærslu á vöktunaráætlun og áhrifamati á vatnshlot.

Virðingarfyllt,

Steinar Rafn Beck Baldursson

sérfræðingur

Sverrir A. Jónsson

teymisstjóri

Skipulagsstofnun

Erindi svarað í skipulagsgátt.

8. ágúst 2024

Landeldi í Hvalfirði 14000 tonna eldi á ári - Matskyldufyrirspurn

Vísað er í umsagnarbeiðni sem barst úr skipulagsgáttinni með tölvupósti þann 10. júlí 2024 um ofangreint mál. Heilbrigðiseftirlit Vesturlands hefur farið yfir skýrslu í Skipulagsgátt Skipulagsstofnunar Landeldi í Hvalfirði vegna matskyldufyrirspurnar, skýrslan er unnin að Eflu 9. júlí 2024.

Eftirfarandi er umsögn eftirlitsins:

Heilbrigðiseftirlitið vekur athygli á 2. gr. b í reglugerð nr. 506/2010 um breytingu á reglugerð nr. 103/2010 um gildistöku reglugerðar Evrópuþingsins og ráðsins (EB) nr. 852/2004 um hollustuhætti er varða matvæli, þar sem kemur fram að matvælafyrirtæki skulu ekki staðsett nálægt atvinnurekstri sem getur haft mengandi áhrif á starfsemina. Starfsemin er innan þynn-ingarsvæðis.

Fram kemur að fráveita mun fara fram í strandsjávarvatnshlotinu Hvalfjörður (104-1330-C). Fram kemur að umhverfismarkmið vatnshlotsins er að vera í vistfræði- og efnafræðilega góðu ástandi en hvoru tveggja sé óþekkt. Þá kemur fram að fiskeldisstöðin sjálf mun byggjast upp innan grunnvatnshlotsins Melbakkar- Leirá (104-193-G) en að magnstaða og efnafræðilegt ástand sé óþekkt. Gera þarf viðeigandi grunnrannsóknir áður en unnt er að fallast á að álagi sé sett á viðtakana svo vistfræðilegt og efnafræðilegt ástand strandsjávarvatnsholts séu þekkt sem og magnstaða og efnafræðilegt ástand grunnvatnshlots.

Framkvæmdin er í næsta nágrenni við eða innan náttúruverndar- og hverfisverndarsvæða og gæti haft neikvæð áhrif á framtíðarmöguleika til stækkunar þeirra (fyrirliggjandi tillögur um ný svæði á náttúruminjasrá) og nýtingar. Núverandi lýsing og skilmálar gera ráð fyrir í Aðal-skipulagi Hvalfjarðarsveitar að göngu, reið og hjólastígar verði meðfram standlengjunni.

Starfsmanna og þjónustuhús gæti verið starfsleyfis eða skráningarskyld hjá heilbrigðiseftirlitinu. Sömuleiðis gæti starfsleyfi átt við vegna olíumannvirkja við varaafstöð. Skv. reglugerð um skráningarskyldan atvinnurekstur 830/2022 er starfsemi vegna flutning úrgangs, meindýravarna og starfsemi þar sem notað er kælikerfi sem inniheldur flúoraðar gróðurhúsaloft-tegundir eða ósoneyðandi efni sem og þjónusta við þau skráningarskyld. Þessi starfsemi gætti átt við í þessu tilviki.

Um 17.000 tonn af fóðri verður af jafn miklu magni af úrgangi sem verður að einhverju leiti hreinsað (70-90%) af föstum efnum. Betur þarf að gera grein fyrir hámarks magni sem er gert ráð fyrir að berist í sjó og hvaða aðferðir fyrirtækið hyggst nota til hreinsunar svo unnt sé að leggja mat á málið. Það ætti að liggja fyrir hvaða kröfur eru gerðar til hreinsunar en í skýrslunni er jafnvel lagt upp með að grófhreinsun yrði samþykkt sem er minnsta tegund

hreinsunar. Í því sambandi er beint á að fráveitutilskipun Evrópusambandsins er í endurskoðun en í drögum hennar er gert ráð fyrir aukinni hreinsun þar sem tveggja þrepa hreinsun er lágmarkshreinsun. Kröfur í útgefni tilskipun þarf svo að innleiða í íslensk lög.

Betur þarf að gera grein fyrir aðstöðu til meðhöndlunar á lífrænum úrgangi á staðnum.

Skýrara væri í kafla 2.2.16 að segja að efni í fyllingar verð fengið í námum með gild starfsleyfi.

Gera þarf grein fyrir tímaeiningu sem á við varðandi magntölur vegna lyfja og efnanotkun.

Gert er ráð fyrir að lagðar séu langar fráveitulagnir í sjó, það hefur reynst erfitt að halda slíkum lögnum stöðugum þar sem straumar eru miklir sbr. tjón á útrás fráveitu á Akranesi. Betur má gera grein fyrir þessu atriði.

Með tilliti til ofangreindra atriða telur Heilbrigðiseftirlit Vesturlands að framkvæmdin skuli háð mati á umhverfisáhrifum.

Virðingarfyllst,

A handwritten signature in black ink, reading 'Þorsteinn Narfason'. The signature is fluid and cursive, with the first letter 'Þ' being particularly large and stylized.

Þorsteinn Narfason,
framkvæmdastjóri.

Skipulagsstofnun
Þórdís Stella Erlingsdóttir
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Garðabær, 8. ágúst 2024
Málsnúmer: 202407-0022
IAS

Efni: Landeldi í Hvalfirði, tilkynning til ákvörðunar matskyldu

Vísað er í erindi frá Skipulagsstofnun, frá 10. júlí 2024, þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar um landeldi í Hvalfirði, matskyldufyrirspurn.

Aurora fiskeldi ehf. áformar að byggja landeldistöð fyrir lax á Grundartanga, Hvalfjarðarsveit. Fyrirhuguð framleiðsla er um 14.000 tonn á ári en stöðin verður staðsett á lóð nr. 34 á Grundartanga. Uppbygging er áætluð á næstu árum og gert er ráð fyrir að fullri framleiðslu verði náð á árinu 2028. Sjó verður dælt beint inn í stöðina úr Hvalfirði en áætluð vatnspörf er um 13,5 m³/sek og gert er ráð fyrir um 75% endur nýtingu á sjóvatni. Áætluð ferskvatnspörf er um 3,6 l/s en gert er ráð fyrir 99% endur nýtingu á ferskvatnshluta framleiðslunnar.

Framkvæmdasvæðið liggur að, og er að hluta til innan svæðisins Hvalfjörður, sem er á tillögu Náttúrufræðistofnunar að B-hluta náttúruminjaskrár vegna fjöruvistgerða, fugla og sela og það nær inn á svæði 235 á C-hluta náttúruminjaskrár, Hvalfjarðarströnd.

Náttúrufræðistofnun hefur kynnt sér matskyldufyrirspurnina og gerir eftirfarandi athugasemdir.

Í umfjöllun um grunnástand svæðisins er stuðst við athuganir sem gerðar voru fyrir umhverfismat Qair á Íslandi ehf fyrir næstu lóðir við framkvæmdasvæðið sem er í vinnslu og svo fyrirliggjandi gögn. Athuganir Qair eru fyrir lóðir 30 og 32 við Katanesveg, sem er suðvestan við fyrirhugað framkvæmdasvæði, en fuglar voru líka taldir á tveimur punktum á lóð 34. Fyrirliggjandi gögn um fugla sem stuðst er við eru vetrarfuglatalningar Náttúrufræðistofnunar 2020-2022, en Náttúrufræðistofnun bendir á að til eru gögn um vetrarfuglatalningar á svæðinu frá Katanesi að Galtarvíkurhöfða fyrir árin 2008-2023 og úttekt var gerð á fuglalífi árið 2004 (Kristinn Haukur Skarphéðinsson. (2004). Fuglalíf við Katanes í Hvalfirði. Reykjavík. NI-04009. Náttúrufræðistofnun Íslands).

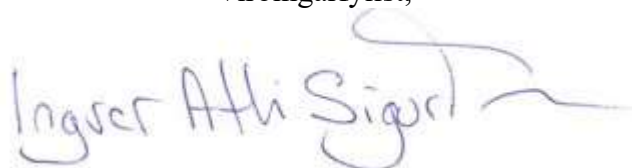
Gróður hefur ekki verið skoðaður á lóðinni en stuðst er við vistgerðakort Náttúrufræðistofnunar og athuganir á nálægum lóðum. Vistgerðakortið er ónákvæmt í þessum mælikvarða og þar að auki hefur Katanestjörn verið endurheimt og mokað ofan í skurði frá því kortið var gert svo ekki er hægt að byggja á því. Endurheimtin er líkleg til að hafa haft áhrif bæði á gróður og fuglalíf.

Fjaran og botndýralíf utan við lóðina hefur ekki verið rannsakað en nokkur sýni voru tekin utan við nálægar lóðir í umhverfismati Qair. Að mati Náttúrufræðistofnunar er æskilegt að bæði fjaran og botndýralíf verði kannað utan við framkvæmdasvæðið og svæðið vaktað eftir að starfsemi hefst.

Það er mat Náttúrufræðistofnunar að nokkuð vanti upp á þekkingu á grunnástandi svæðisins hvað varðar gróður, fugla og fjöru- og botndýralíf og því sé rétt að framkvæmdin fari í mat á umhverfisáhrifum.

Virðingarfyllst,

Ingvar Atli Sigurðsson
jarðfræðingur

Skipulagsstofnun
Þórdís Stella Erlingsdóttir
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Selfossi, 7. ágúst 2024
Tilvísun: 2407491

Umsögn um tilkynningu til ákvörðunar um matsskyldu – Landeldi í Hvalfirði 14.000 tonna ársframleiðsla

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar, dags, 10. júlí sl., þar sem óskað er umsagnar Matvælastofnunar um hvort og á hvaða forsendum ofangreind framkvæmd skuli háð mati á umhverfisáhrifum.

Starfsemin er háð rekstrarleyfi Matvælastofnunar skv. lögum nr. 71/2007 um fiskeldi og reglugerð nr. 540/2020 um fiskeldi, auk þess sem stofnunin hefur eftirlit með fisksjúkdómum og forvörnum gegn þeim, í samræmi við gildandi lög og reglugerðir.

Aurora fiskeldi ehf. (hér eftir nefnt framkvæmdaraðili) hyggst byggja landeldisstöð fyrir áframeldi á laxi á lóð nr. 34 á Grundartanga. Ekki er fyrirhugað að áfangaskipta framkvæmdinni, en áætlað uppbygging stöðvarinnar taki 3-4 ár og að fullri framleiðslu verði náð 2028. Stöðinni verður skipt tvo hluta: Ferskvatnshluta, þar sem klak og seiðaeldi mun fara fram og sjóvatnshluta, þar sem fiskur verður alinn til slátrunar. Hámarkslífmassi í stöðinni verður samkvæmt lýsingu framkvæmdaraðila um 200 tonn í ferskvatnshluta og 9.000 tonn í sjóvatnshluta, en gert er ráð fyrir standandi hámarkslífmassa í stöðinni upp á 9.000 tonn. Í kafla 2.2.9 kemur fram að gert er ráð fyrir því að tekin verði inn þrír hrognahópar á ári, 1,2 milljón laxahrogn í hvert skipti, samtals um 3,6 milljón augnhrogn í fullum afköstum. Með u.þ.b. 20% heildarafföllum þýðir það um 14.000 tonna framleiðslu á ári.

Gert er ráð fyrir því að seiðastöðin verði byggð sem RAS stöð með allt að 99% endurnýtingu vatns og meðalferskvatnspörf verði því 3,6 l/s og hámarksvatnsnotkun um 7,2 l/s við hefðbundinn rekstur og vegna bólusetninga, flokkunnar og flutnings seiða milli eininga verði hámarksvatnsnotkun um 20-30 l/s.

Gert er ráð fyrir því að ferskvatnshlutinn fari fram í þremur húsum: Klak- og starthúsi, áframeldishluta þar sem seiði verði alin frá u.þ.b. 10 g upp í um 50 g þegar þau eru bólusett og húsi þar sem seiði verði alin eftir bólusetningu og smoltun muni fara fram í. Samkvæmt lýsingu er gert ráð fyrir því að rúmmál kerja ferskvatnsstöðvarinnar verði um 8.300 m³ og þar af verði 10 × 500 m³ ker þar sem hægt verði að nota bæði ferskvatn og sjó. Matvælastofnun vekur athygli á því að skv. töflu 2.11 er einungis gert ráð fyrir 5.000 m³ í ferskvatnshluta stöðvarinnar og fjöldi og stærð kerja í töflunni er ekki sá sami og í lýsingu í kafla 2.2.8. Vegna skorts á ferskvatni á svæðinu muni framkvæmdaraðili reisa RAS stöð og fá afhent kalt ferskvatn frá vatnsveitu á svæðinu, en einnig verði framleitt ferskvatn úr sjó með öfugri osmósu. Óljóst er hversu mikið hlutfall vatnsins verður framleitt á þann hátt. Gert er ráð fyrir hámarksþéttleiki verði um 60 kg/m³, að meðaltali um 30 kg/m² en óljóst hvort framkvæmdaraðili miðar við 5.000 m³ eða 8.300 m³.

Í sjóvatnshluta gerir framkvæmdaraðili ráð fyrir því að hámarks sjóvatnsnotkun verði um 13.500 l/s, en sjó verður dælt úr Hvalfirðinum með inntakslögnum, en gert er ráð fyrir fjórum lögnum, 1,2 m að þvermáli, sem lagðar verði á tvo mismunandi staði. Síum verður komið fyrir við enda lagna til að sía frá grófa aðskotahluti og sporna gegn því að t.d. dýr komist inn í lagnirnar. Í kafla 2.2.10 kemur fram að tvær lagnir til sjóinntaks verði á 15 m dýpi og tvær á um 40 m dýpi. Matvælastofnun bendir á að taka verður til greina áhættu á að lúsalirfur og þörungablómi berist með sjó þegar dýpt sjóinntaks stöðvar er ákveðið. Samkvæmt lýsingu verðu allt að 75% endurnýting vatns, þar sem 75% af sjó verður dælt í gegnum CO₂ loftara sem fjarlægja

CO² úr sjónum. Gert ráð fyrir ker í sjóvatnshluta verði yfirbyggð með 156.000 m³ heildarrúmmáli kerja, hámarksþéttleiki fisks þar verði um 74 kg/m³ í stuttan tíma en verði að meðaltali 57 kg/m³.

Gert er ráð fyrir því að slátrað verði um 1.160 tonnum í hverjum mánuði. Ekki er gert ráð fyrir sláturhúsi á lóð framkvæmdaraðila en ekki ákveðið endanlega hvar fiski verður slátrað. Framkvæmdaraðili telur líklegt að fiskur verði fluttur með brunnbát til slátrunar í nærliggjandi sveitafélagi.

Í kafla 2.2.12 um fráveitu og lífrænan úrgang kemur fram að minnst 70-90% hreinsun verði á föstum efnum en eldisvatnið í seiða- og matfiskaeldi verði hreinsað með ristum í kerjum og síubúnaði þar sem grófar agnir eru hreinsaðar áður en frárennsli er veitt í viðtaka. Lýsingin í kaflanum virðist þó snúa að mestu að sjóvatnshluta stöðvarinnar, en ekki fjallað um þann búnað sem ætlað er að hreinsa eldisvatn í ferskvatnshluta svo það nýtist aftur til eldis án þess að hafa áhrif á velferð fisksins.

Einnig kemur fram að lífrænn úrgangur verði eins og unnt er notaður í jarðgerð og/eða gasvinnslu, unninn úr honum áburður eða efni notuð sem framleidd eru úr honum. Skráning á vinnslu verði gerð í þjónustugátt Matvælastofnunar. Matvælastofnun ítrekar að allir þeir sem vilja framleiða áburð eða jarðvegsbætandi efni hér á landi verða að tilkynna það til Matvælastofnunar og skulu allar vörur skráðar hjá Matvælastofnun áður en kynning, dreifing og sala hefst.

Í kafla 2.2.13 um meðhöndlun á dauðfiski kemur fram að dauðfiskur frá daglegum rekstri verði kvarnaður í meltutanki, sem staðsettur verður innan framkvæmdasvæðis, og látinn liggja í maurasýru. Matvælastofnun upplýsir hér með að sækja þarf um skráningu á vinnslu og/eða geymslu á aukaafurðum dýra í þjónustugátt stofnunarinnar á www.mast.is (umsókn 1.07). Framkvæmdaraðili gerir einnig ráð fyrir því að samningur verði til staðar við móttökuaðila um móttöku á dauðfiski vegna massadauða eða förgunar vegna sjúkdóma og fiskurinn verði fjarlægður eins fljótt og unnt er úr stöðinni.

Í kafla 2.2.14 um varnir gegn strok kemur fram að stuðst verði við allt að þriggja þrepa fyrirbyggjandi aðgerðir gegn stroki. Í hverju kerri verði rist, þar sem stærð rista fer eftir stærð fisks í kerri, úr kerri fari vatn í gegnum tromlusíu þar sem ólíklegt sé að fiskur sleppi og seinasta fyrirbyggjandi aðgerðin sé að frárennslisvatnið fari í gegnum fiskheldar ristar við útrás. Í ljósi þriggja tilkynntra óhappa í landeldisstöðvum á árinu, sem gætu hafa leitt til stroks, leggur Matvælastofnun áherslu á að skýrt þurfi að vera hvernig brugðist verði við fari tromlusía á yfirfall eða hvernig vörnum og hönnun á ristum og fráveitu í gólfi eldishúsa sé hagað. Jafnframt þarf að huga að strokvörnum og viðbrögðum vegna stroks þegar kemur að mögulegum flutningi fisks úr stöð í brunnbát til slátrunar.

Í kafla 2.2.17 um sjúkdómavarnir, lyfja- og efnanotkun og velferð kemur fram að bólusettt verði með 5 þátta bóluefni, Alpha Ject 5-3 eða sambærilegu, Finquell verði notað til að svæfa seiðin í bólusetningu og formalín verði notað til meðhöndlunar gegn sníkjudýrum verði þörf á. Virkon S verði notað til sóttgreinsunar og í fótaböð til að fyrirbyggja hættu á smiti milli svæða. Matvælastofnun telur nauðsynlegt að gera heilbrigðismálum í stöðinni og tengdum forvörnum ítarlegri skil.

Með tilliti til ofangreindra þátta þá telur Matvælastofnun þörf á að framkvæmd fari í umhverfismat, sérstaklega m.t.t. líkum á stroki.

Virðingarfyllt,
f.h. Matvælastofnunar

Vigdís Sigurðardóttir
Fagsviðsstjóri eftirlits fiskeldisdeildar

Skipulagsstofnun
Bt. Þórdísar Stelli Erlingsdóttur
Borgartúni 7b
105 Reykjavík
thordis.stella.erlingsdottir@skipulag.is

Dags. 26. júlí 2024
Tilv. 5618-0-0005
Mál 2024-0197

Með erindi dags. 10. júlí sl. óskaði Skipulagsstofnun eftir umsögn Veðurstofu Íslands um framkvæmd Aurora fiskeldis ehf. sem áformar að byggja landeldistöð fyrir lax á Grundartanga, Hvalfjarðarsveit.

Umsögn Veðurstofu Íslands er sem hér segir:

Gert er ráð fyrir 3,6 l/s ferskvatnsnotkun að meðaltali, um 7,2 l/s sem hámarksnotkun við hefðbundinn rekstur og allt að 20 – 30 l/s við bólusetningu, flokkun og flutning seiða milli eininga. Gert er ráð fyrir að fá vatnið frá vatnsveitunni á svæðinu. Meðalvatnsnotkunin samsvarar tæplega 2000 manna byggðarlagi, samanborið við meðal vatnsnotkun á einstakling í Reykjavík (165 l/sólarhring, <https://samorka.is/vatnsveitur/>) og því að ljóst að þetta er umtalsverð vatnsnotkun. Samkvæmt nýlegri eftirlitsskýrslu Orkustofnunar fyrir Vatnsveitufélag Hvalfjarðarsveitar sf. er leyfi fyrir allt að 40 l/s notkunar að jafnaði á vatnstökusvæðinu við Tungu í Svínadal. Mælingar benda til að brunnar og drenlagnir á því svæði geti gefið 10 l/s meira vatn inn í veituna heldur en nú er nýtt (Orkustofnun, 2023). Auk þess kemur hluti vatns í veitunni af öðru svæði við Súluá í Hlíðarfæti. Samanburður við þessar tölur sýnir að áætluð vatnsnotkun í eldinu virðist vera alveg í samræmi við mögulega vatnsnýtingu fyrir vatnstökusvæði veitunnar, þó mögulega gæti verið einhver þörf á miðlun fyrir mestu nýtingartoppa. Það ætti því ekki að vera þörf á umhverfismati vegna nýtingar ferskvatns í áformuðu eldi.

Virðingarfyllt,
fh. Veðurstofu Íslands

Hlíf Sævarsdóttir
Sérfræðingur á rekstrarsviði

Heimildir

Orkustofnun (2023). Eftirlitsskýrsla Vatnsveitufélag Hvalfjarðarsveitar Tunga, 18. október 2023.

Skipulagsstofnun
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Hafnarfjörður 1. ágúst 2024
Tilv. 2024-07-10-0988/2.4.1

Efni: Varðar landeldi í Hvalfirði - 14.000 tonna eldi á ári, nr. 0896/2024: Tilkynning um framkvæmd

Með erindi úr Skipulagsgátt þann 10. júlí sl. leitar Skipulagsstofnun umsagnar Fiskistofu varðandi hugsanlega matsskyldu framkvæmda sem varðar uppbyggingu Aurora fiskeldi ehf. á landeldistöð fyrir lax á Grundartanga, Hvalfjarðarsveit í Hvalfirði, allt að 14.000 tonna eldi á ári (mál nr. 0896/2024).

Þeir áhættuþættir sem Fiskistofa horfir til vegna fiskeldisstarfsemi á Íslandi felast í mögulegum áhrifum af því ef fiskar sleppa frá fiskeldisstöð og til þess hvort líkur geti verið á því að sjúkdómar eða sníkjudýr í eldisfiski geti smitast í villta fiska og haft áhrif á viðkomu stofna þeirra.

Ef fiskar sleppa úr fiskeldisstöð geta þeir valdið neikvæðum vistfræðilegum áhrifum á ef þeir berast í náttúruleg kerfi. Það er því mikilvægt að hugað verði sérstaklega að því að affall frá stöðinni sé útbúið á þann hátt að líkur á því að fiskar sleppi séu litlar. Í skýrslunni kemur fram að stuðst verði við þriggja þrepa fyrirbyggjandi aðferðir gegn slysasleppingum, sem samanstenda af ristum og tromlusíum. Affallið muni verða síað/hreinsað í tveimur hreinsistöðvum. Báðar hreinsistöðvarnar verði með 6 tromlusíum sem sía affallsvatn. Því telur Fiskistofa að litlar líkur séu á því að fiskar muni berst frá stöðinni í náttúruleg vistkerfi laxfiska.

Þar sem um landeldi er að ræða er ekki mikil hættu á að smit berist í villta stofna og hægt að bregðast við ef sjúkdómar koma upp í eldisstöðinni og varna því að smit berist frá stöðinni.

Fiskistofa telur því að kynnt áform um uppbyggingu fiskeldis á Grundartanga, Hvalfjarðarsveit, þurfi ekki að undirgangast mat á umhverfisáhrifum ef tekið er tillit til mögulegra áhrifa eldissins á villta laxa- eða silungastofna.

Virðingarfyllst,
Fiskistofa

Guðni Magnús Eiríksson
Sviðsstjóri lax- og silungsveiðisviðs